

KROG POGAJANJ IZ DOHE IN KMETIJSTVO

Pogajanja iz Dohe so zadnji krog trgovinskih pogajanj Svetovne trgovinske organizacije (WTO). Začela so se leta 2001 in pomenijo začetek novih kmetijskih pogajanj: države članice WTO so se zavezale, da bodo zagotovile občutne izboljšave pri dostopu do trga in postopoma umaknile vse oblike izvoznih subvencij za podporo domačega trga, ki izkrivljajo trgovino, ob tem pa upoštevale države v razvoju, ki so lahko zaradi svojih potreb deležne posebne in drugačne obravnave.

PRAVNA PODLAGA

Člen 207(3) in člen 218 Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Okvir za pogajanja o kmetijstvu je bil določen s členom 20 sporazuma o kmetijstvu iz Marakeša. Člen določa, da se članice WTO zavzemajo za nadaljnje postopno zmanjševanje podpor in zaščite kmetijstva. Poleg tega je v členu 20(d) določeno, da je treba v pogajanjih upoštevati tudi dejstva, ki niso tržne narave (varstvo okolja, varnost hrane, razvoj podeželja, dobrobit živali itd.), ter da je potrebna posebna in prilagojena obravnava držav v razvoju.

KROG POGAJANJ IZ DOHE OD CANCÚNA DO BUENOS AIRESA

Nov proces pogajanj o kmetijstvu se je začel na četrti ministrski konferenci WTO v Dohi (Katar) novembra 2001, na tako imenovanih pogajanjih iz Dohe (znanih tudi pod imenom agenda iz Dohe).

A. Od Cancúna do Buenos Airesa

Od takrat je bilo le malo dogovorjenih rokov spoštovanih. Ministrska konferenca v Cancúnu iz leta 2003 je bila neuspešna. Na to je vplivalo več dejavnikov, predvsem odsotnost politične volje pri usklajevanju stališč držav članic ter polemika glede tako imenovanih singapurskih vprašanj: trgovine in naložb, politike konkurence, preglednosti javnih naročil ter spodbujanja trgovine. Čeprav je bilo glavni kamen spotike kmetijstvo, je k neuspehu konference prispevala tudi nepripravljenost držav v razvoju, da bi razpravljale o singapurskih vprašanjih.

Proces je zopet oživel v začetku leta 2004. Rezultat je bil okvirni sporazum generalnega sveta, ki določa ključna načela za postopke pogajanj. Ta odločitev je z agende iz Dohe umaknila tri singapurska vprašanja. Razhajanja med članicami so se nekoliko zmanjšala med ministrsko konferenco v Hongkongu decembra 2005. Končno so bili leta 2008 predstavljeni novi revidirani osnutki pogajalskih postopkov, nekakšen oris

končnega sporazuma, o katerem naj bi odločali v Ženevi. Sveženj iz julija 2008 (TN/AG/W/4/Rev. 3) obravnava naslednje točke:

a. Domača podpora

- Celotna domača podpora, ki izkrivlja trgovinsko menjavo („oranžna škatla“ + „modra škatla“ + klavzula *de minimis*) (3.2.7), naj bi se v Evropski uniji zmanjšala za 75–85 %; v Združenih državah Amerike in na Japonskem za 66–73 %, v preostalih državah članicah (v petih letih v razvitih državah, v osmih letih v državah v razvoju) pa za 50–60 %. Uvedlo naj bi se takojšnje 33-odstotno znižanje v Združenih državah Amerike, Evropski uniji in na Japonskem ter 25-odstotno znižanje v ostalih članicah.
- „Oranžna škatla“ (ali skupna mera podpore) (3.2.7) naj bi se skupaj zmanjšala za 70 % v Evropski uniji, za 60 % v Združenih državah Amerike in na Japonskem ter za 45 % v ostalih državah. Cene in pomoč na proizvod naj bi znašale največ toliko kot povprečna „oranžna“ podpora, zabeležena v obdobju 1995–2000.
- „Modra škatla“ (3.2.7.) naj bi se povečala, vendar le do 2,5 % proizvodnje v razvitih državah in 5 % v državah v razvoju, upoštevajoč zgornje meje po proizvodih (opomba: te vrednosti ne veljajo več).
- Klavzula *de minimis* (3.2.7) naj bi ostala omejena na 2,5 % proizvodnje za razvite države (ta meja je zdaj 5 %) in 6,7 % (zdaj 10 %) za države v razvoju (vendar se podpora ne bi zniževala, če je namenjena predvsem kmetovalcem, ki se ukvarjajo s samooskrbnim kmetijstvom).
- Pogoji za „zeleno škatlo“ (3.2.7) naj bi se še zaostрили.

b. Dostop do trgov

- Carinske tarife naj bi se zmanjšale na podlagi formule, ki za višje dajatve določa večje znižanje. V razvitih državah naj bi se tarife do 20 % znižale za 50 %, tarife, višje od 75 %, naj bi se znižale za 70 %, minimalno povprečno znižanje pa naj bi znašalo 54 % v razvitih državah in od 33,3 % do 44–48 % v državah v razvoju. Najmanj razvite države naj bi bile izvzete iz vseh znižanj.
- Za občutljive proizvode (za vse države) in posebne proizvode (za države v razvoju) naj bi bilo znižanje manjše. Vendar bi se lahko zmanjšanje pri občutljivih proizvodih kompenziralo pri tarifnih kvotah po preferenčni stopnji, posebni proizvodi pa bi lahko bili popolnoma oproščeni znižanja.
- Določba o posebni zaščiti (3.2.7) naj bi bila v razvitih državah postopoma odpravljena. Za države v razvoju naj bi veljal nov posebni zaščitni mehanizem za 2,5 % tarifnih postavk, ki bi jim ob povečanem uvozu in znižanjih cen omogočil začasno povečanje carinskih tarif.

c. Konkurenčnost izvoza

- Izvozne subvencije (3.2.7) naj bi bile odpravljene do konca leta 2013, vključno s tistimi, ki se skrivajo za izvoznimi krediti, praksami v zvezi z državnimi izvoznimi podjetji ali pomočjo v hrani, če ta ni nujna.

Decembra 2008 je predsedujoči na pogajanjih o kmetijstvu predstavil zadnji revidirani osnutek postopkov pogajanj. Na tej osnovi je deveta ministrska konferenca na Baliu decembra 2013 izbrala nekaj kmetijskih tem, o katerih naj bi se pripravili delni sporazumi. Končno so se na deseti ministrski konferenci, ki je decembra 2015 potekala v Nairobiju, uspeli dogovoriti o sporazumu.

B. Sveženj iz Nairobija (2015)

Na ministrski konferenci v Nairobiju so bili sprejeti štiri novi sklepi glede kmetijstva:

- Konkurenčnost izvoza. Ta sklep združuje izvozne subvencije z drugimi vrstami instrumentov podpore, ki lahko izkrivljajo konkurenco. Kar zadeva izvozne subvencije, jih morajo razvite države odpraviti takoj (razen nekaterih subvencij za predelane proizvode, ki jih bo treba odpraviti do leta 2020). Tudi države v razvoju morajo odpraviti vse oblike izvoznih subvencij do konca leta 2023. Sporazum omogoča hitrejšo odpravo subvencij v zvezi z bombažem.
- Javno skladiščenje za varnost preskrbe s hrano v državah v razvoju. Pod pritiskom skupine G 33 (gl. spodaj) med ministrsko konferenco na Baliu leta 2013 so bile članice WTO pozvane, naj pravno ne nasprotujejo programom za varnost preskrbe s hrano. Novo besedilo podaljšuje veljavnost te ureditve, dokler ne bo prišlo do trajne rešitve.
- Bombaž. V novem sporazumu je določeno, da morajo razvite države od 1. januarja 2016 omogočiti dostop na trg brez carin in brez kvot za izvoz bombaža iz najmanj razvitih držav. Kasneje se bodo podobno zavezale tudi države v razvoju, zlasti Kitajska.
- Poseben zaščitni mehanizem za države v razvoju. Države izvoznice kmetijskih proizvodov (npr. Avstralija, Brazilija ali ZDA) so vedno nasprotovale tudi začasnemu povišanju carinskih tarif s strani držav v razvoju ob nenadnem povečanju uvoza ali znižanju cen. V novem sklepu je določeno, da bodo imele te države pravico uporabiti poseben zaščitni mehanizem s sprožitvenimi pragovi, ki bodo temeljili na obsegu uvoza in na cenah.

Poleg tega so bila s svežnjem iz Nairobija poenostavljena preferencialna pravila o poreklu za najmanj razvite države in podaljšano izvzetje, ki trenutno velja za storitve v teh državah (do 31. decembra 2030).

Konferenca v Nairobiju je potrdila spremenjeni pristop v trgovinskih pogajanjih, ki daje prednost delnim sporazumom. Poleg tega so v ministrski izjavi zapisali še, da se članice WTO ne strinjajo glede vprašanja, ali želijo nadaljevati trgovinska pogajanja v okviru strukture iz Dohe.

C. Buenos Aires (2017)

Čeprav bi ministrska konferenca v Buenos Airesu (10–13. december 2017) morala prinesiti občuten napredek glede agende iz Dohe, je obrodila zelo borne sadove. Rezultat te konference je bila samo obveza, da se bo nadaljevalo delo pri številnih vprašanjih, vključno s kmetijstvom (natančni delovni programi niso bili opredeljeni) in različne skupinske izjave držav o skupnih interesih.

MNENJA AKTERJEV V WTO: AKTUALNO STANJE

- Unija si vedno prizadeva za bolj tržno usmerjen večstranski trgovinski sistem, ki deluje tudi za družbeno, gospodarsko in okoljsko trajnost. Naslanja se na dosedanja prizadevanja na področjih domače podpore (reforme skupne kmetijske politike (3.2.3)) ter dostopa na trg (pobuda Vse razen orožja (glej preglednico 5.2.3)). Evropska unija je nenehno poudarja željo, da bi se reforma sistema kmetijske trgovine uravnoteženo nadaljevala, predvsem s posebnim obravnavanjem držav v razvoju, posebnimi obvezami v prid občutljivih proizvodov ter z upoštevanjem netržnih vidikov. Zadnja pobuda Evropske unije je bil skupni predlog EU in Brazilije o pregledih določb o domači podpori kmetijstvu in rešitvi vprašanja javnega skladiščenja, ki je bil na dnevnem redu 11. ministrske konference v Buenos Airesu decembra 2017. Dogovor o omejevanju domače podpore na tej konferenci ni bil dosežen, zato je komisarka za trgovino Cecilia Malmström javno izrazila obžalovanje, ker ni večstranskega rezultata, in pozvala k dejavni pripravi na naslednjo ministrsko konferenco v letu 2019.
- ZDA imajo zelo kritičen pristop do večstranskih vprašanj, saj so se, odkar je vajeti prevzela Trumpova administracija, odvrnile od svetovnih procesov upravljanja, in sicer zlasti od Svetovne trgovinske organizacije in podnebnega sporazuma COP-21, sklenjenega decembra 2016 v Parizu. Govori se, da zadnja ministrska konferenca v Buenos Airesu v letu 2017 ni bila uspešna zato, ker ZDA niso želele razpravljati o možni trajni rešitvi za javno skladiščenje, kar je druge države članice Mednarodne trgovinske organizacije onemogočilo pri razpravi o drugih vprašanjih.
- Kitajska, Indija in Rusija: Kitajska in Indija pozivata, naj se pravice iz skupne podpore ukinejo, kar bi bil pogoj za nadaljnje pogovore, saj podpirata enakopravne konkurenčne pogoje med vsemi državami članicami Svetovne trgovinske organizacije. Menita, da so EU, ZDA in Kanada svojim kmetom nenehno zagotavljale subvencije, ki izkrivljajo trgovino, in sicer po veliko višjih zgornjih mejah kot v državah v razvoju, zato sta prepričani, da bi bila začetna točka za pogajanja ukinitve nadomestil iz skupne podpore, ne pa samo njihovo znižanje, kot želi EU. Rusija je pred 11. ministrsko konferenco v Buenos Airesu vložila (1) nov predlog, v katerem poziva k postopnemu zmanjšanju in morebitni ukinitvi posebnih zaščitnih ukrepov, ki jih omogoča sporazum o kmetijstvu in (2) osnutek sklepa za oblikovanje končne rešitve za vprašanje javnega skladiščenja zaradi varnosti preskrbe s hrano.
- Cairnsko skupino sestavlja 17 držav izvoznic. Njihov skupni interes je zmanjšanje ovir za kmetijstvo, močno pa nasprotujejo razvitim državam, ki ohranjajo visoke subvencije. Skupina je pred 11. ministrsko konferenco v Buenos Airesu predlagala, da (1) morata biti proizvodnja in domača podpora strožje nadzorovani, če naj reforme napredujejo, (2) določbe o proizvodnji in domači podpori, ki izkrivlja trgovino, morajo biti omejujoče in (3) obravnavati je treba podporo, ki se osredotoča samo na nekatere proizvode.
- Države G-10 (skupina neto uvoznic med razvitimi državami, vključno z Japonsko, Norveško in Švico) so naklonjene okviru, ki bi temeljil na vrednosti kmetijske

proizvodnje. Niso pripravljene sprejeti podpore, ki se osredotoča na nekatere proizvode, in ne želijo močno zmanjšati svojih subvencij, ki izkrivljajo trgovino.

- Države v razvoju, ki predstavljajo tri četrtine članic WTO, si prizadevajo braniti lastno kmetijsko proizvodnjo in obravnavo netrgovinskih vprašanj (varnost hrane, sredstva za preživljanje, revščina, zaposlovanje na podeželju itd.). Pozivajo tudi k posebni in drugačni obravnavi, prilagojeni njihovim posebnostim. Države v razvoju so pred konferenco v Buenos Airesu vložile številne predloge, s katerimi bi omejili podporo, ki izkrivlja trgovino, in podporo nekaterih proizvodov iz skupne podpore. Države C-4 (Benin, Burkina Faso, Čad in Mali) so zlasti pozvale, naj razvite države zmanjšajo subvencije za bombaž, ki izkrivljajo trgovino.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Nadzoruje spoštovanje obveznosti Komisije, ki izhajajo iz njenega pogajalskega mandata, in nenehno podpira prizadevanja evropskih predstavnikov za nadaljevanje pogajanj iz Dohe ter sklenitev uravnoteženega končnega sporazuma (resolucije z dne 4. aprila 2006 (UL C 293 E z dne 2.12.2006, str. 155), 9. avgusta 2008 (UL C 9 E z dne 15.1.2010), 16. decembra 2009 (UL C 286 E z dne 22.10.2010), 14. septembra 2011 (UL C 286 E z dne 22.2.2011) 21. novembra 2013 ([T7-0511/2013](#)) in 26. novembra 2015 (UL C 366 E z dne 27.10.2017) in 15. novembra 2017 ([P8_TA\(2017\)0439](#))).

Delegacija Evropskega parlamenta se je udeležila zadnje parlamentarne konference Svetovne trgovinske organizacije, ki je potekalo vzporedno z ministrsko konferenco v Buenos Airesu decembra 2017.

Albert Massot / François Nègre
05/2019

